

Laos a Mekong

Řeka Mekong je jako páteř jihovýchodní Asie. V historii tohoto regionu sehrávala klíčovou roli a dala vzniknout i starobylému buddhistickému království, za které se i dnes Laos považuje. Na plavbě lodí po Mekongu se podíváme do provincie Champasak, poplujeme podél kávových plantáží, stavíme se u chrámů ukrytých na březích, budeme obdivovat hučící vodopády a dostaneme se až ke kambodžské hranici. Jak tato řeka ovlivnila laoskou minulost a přítomnost a co má připravené pro její budoucnost?

TEXT: **OLIVER BERRY** [@olivertomberry](#)
FOTOGRAFIE: **JUSTIN FOULKES** [@justinfoulkes](#)

Západ slunce
nad řekou Mekong,
za ostrovem Don Khon
v souostroví Čtyři tisíce ostrovů

Dvojitý vodopád Tad Fane padá v laoské džungli z výšky 120 metrů. Najdete ho 40 kilometrů od Pakse, na náhorní plošině Bolaven

Z Pakse na plošinu

Již za svítání se nad městem Pakse na břehu Mekongu zdvihá opar horkého a vlhkého vzduchu. Na řece právě začíná nový den... Plují zde remorkéry a čluny plné uhlí, dřeva a dalšího zboží z Vientiane, města vzdáleného 600 kilometrů severně. Pod městskými mosty se právě ztrácí dlouhý trajekt kličkující mezi ostatními loděmi. Břehy jsou plné místních, kteří míří do práce, a nákladáků jedoucím k thajským hranicím. Bahnem na březích se brodí ptáci a někde mezi nimi spouští nenápadný rybář do vody síť. Doufá, že se mu povede ulovit sumce. Mekongu zde místní říkají Mae Nam Khong – Matka řeka. Její tok se táhne v délce 4 300 kilometrů od Tibetské náhorní plošiny až k Jihočínskému moři. Propojuje sever a jih Laosu a jako pokroucená, teakovým dřevem olemovaná niť se vine přes celou krajinu. V uplynulých tisíciletích se na jejích březích rodili státníci, mniši i mučedníci. Je to posvátná vodní cesta, která sloužila jako hranice, obranná linie i jako dopravní tepna. Je to významná geografická lokalita, ale také průmyslová tepna zásobující vodou vesnice a města na jejích březích. Přepravuje cestující a zboží a zalévá rýžová a kukuřičná pole. Pro Laos je Mekong záchranným lanem.

„Život v této části Laosu je mnohem klidnější než v Luang Prabang nebo ve Vientiane,“ říká průvodce Detoudorn Savannalath, když popíjí černou kávu v kavárně nedaleko starého přístavu v Pakse s výhledem na hnědé břehy Mekongu. „Rádi si zde na všechno dopříváme čas. Mluvíme pomaleji a nikam nespícháme. Myslím, že Mekong se zahlubil hluboko do našich duší. Stejně jako řeka samotná, i my následujeme rytmus přírody.“ Zadívá se na druhý břeh. Je jen devět hodin ráno, ale většina měst v jihovýchodní Asii je již plná hlučných mopedů, taxíků a stánků obklíčených zákazníky. Ve městě Pakse dolu na řece se ale místní ještě jen probouzejí: posedávají v kavárnách a hrají dámu. Kolem se jen občas mihnou tuk-tuky nebo prodavači melounů a ananasů s pojízdnými stánky. Před sto lety to ale v Pakse vypadalo jinak. Město totiž leží na soutoku dvou největších vodních cest regionu – Se a Mekongu, a je vstupní branou do jižního Laosu. Důkazem dřívější slávy a bohatství města jsou vybledlé nábrežní budovy: majestátní koloniální sídla s balkony s výhledy na Mekong. Kdysi byla tato řeka jediným způsobem, jak se dostat z jedné části Laosu do druhé. Kontrola nad jejími toky přinášela městu moc a prosperitu. I když strategická poloha Mekongu již dnes není tak důležitá jako kdysi, pro obyvatele laoského venkova v blízkosti Mekongu je pořád důležitá, zejména na náhorní plošině Bolaven. Tato úrodná vysočina leží 45 kilometrů východně od Mekongu a ročně vyprodukuje 90 % laoské zeleniny a téměř všechnu tuzemskou kávu. Je úrodná, protože se rozkládá na sopečné půdě a v přívětivém klimatu, poblíž kalné vody Mekongu, která je mimořádně bohatá na živiny. Příkladem místního malovýrobce kávy je Khamsonne Souvannakhily. Z jeho domu na doškových chůdách obklopeného kurníky a kávovými keři je výhled na rodná pole. Kávová zrna praží v starobylé litinové troubě. „Když kávu pražíte dvacet pět let, čich se vám pořádně vytříbí,“ říká. „Nikdy nesleduji, jak dlouho se zrna praží – prostě používám nos a uši.“ ➔

Khamsonne Souvannakhily a jeho čerstvě upražená kávová zrna
Vlevo: Laos každoročně vyprodukuje asi 20 000 tun kávy

Bývalé armádní vozidlo přejíždí přes řeku na plošině Bolaven

LAOS NEBO LAO?

Otázka, která zde trápí nejednoho návštěvníka. Jak se vyslovuje název této země? Když mluvíte o zemi samotné, tedy o podstatném jménu, správně se jí říká Laos. Když ale chcete vytvořit přídavné jméno „laoský“, třeba laoské jídlo, nebo laosští obyvatelé, pak je správná forma slova Lao. Problém ale je, že v místním jazyce lidé nevyslovují „s“, takže pro ucho cizince zní obě verze slova stejně.

Pani Nangová prodává na trhu v Paksong své speciality – khao poon nebo nudlovou polévku
VPRAVO: Tři vodopády nad skalami v Tad Lo, na náhorní plošině Bolaven

Klekne si, roztočí kolo a poslouchá praskání kávových zrn, které naznačuje, že jsou hotová. Po pěti minutách otevře dveře na peci. Do místnosti se vevalí dým a vůně čerstvě pražené kávy. „To je ono,“ usměje se. „Tohle je vůně Bolavenu.“

Na druhé straně plošiny ve vesnici Paksong právě paní Nangová prodává na ranním trhu své domácí produkty: uzené žabí kebaby, sumce mekongského, lilky, cukety, dračí ovoce a manioky – další dary této náhorní plošiny. „Bolaven je zahradou Laosu“ říká paní Nangová, když pro jednoho zákazníka plní tašku sušenými žábami. „Farmaření je zde snadné. Cokoliv zde zasadíte, vyrostete to. Vděčíme za to řece.“

Po řece do Wat Phu

45 kilometrů východně od plošiny v přístavu Pakse se již výletní lodě a plovoucí hotely připravují k plavbě na jih. Na lodě se vyváží zásoby zboží, motory pomalu a hlasitě startují, pasažéři si dělají pohodlí ve svých kajutách.

Předměstí postupně vystřídají vesnice a rýžová pole. U vody stojí domy na chůdách, u břehů se pasou krávy a v mělčinách se chladí vodní buvoli. Řeku lemují svítly latnaté, z jejichž korun se občas vynořují špičky střeš zlatých chrámů. Jsou připomínkou toho, že Mekong je pořád posvátný. Přesvědčení, že úlohou této řeky je očistovat a dávat život, je základním pilířem buddhistické víry v Laosu. Proto džunglí porostlé břehy lemují i starobylé chrámy včetně nejstaršího a nejposvátnějšího ze všech – Wat Phu. Ten

vyrostl téměř před tisíci lety 40 kilometrů jižně od Pakse. Vztyčili ho pracovníci Khmérové, kteří postavili i slavný kambodžský chrám Angkor Wat. První chrám zde byl postaven mezi 11. a 13. stoletím a byl zasvěcen Šivovi. Kdysi tudy vedla i cesta k Angkor Watu. Když khmerská kultura začala upadat, chrám se chopili buddhisté. Časem se z něj však stala pouhá ruina, kterou pohltila džungle. Znovu ho objevil až francouzský geolog Henri Parmentier.

Chrám je zasazen do skalnatého svahu, takže se k němu návštěvníci dostanou jen po strmém skalnatém schodišti lemovaném pokroucenými keři. Budete zde mít pocit, jako byste se najednou ocitli ve filmu Indiana Jonese. Do černých zdí chrámu jsou vyryté podoby hinduistických bohů, napůl zahaleny popínávkami rostlinami. Na zemi leží popadané kamenné pilíře obrostlé mechem a lišejníky a uvnitř chrámu jsou zlaté sochy, které sem umístili místní buddhisté – Buddhové pod slunečnky obklopení mořem lotosových květů a aksamitníků. Od momentu, co byl chrám znovuobjeven, se stal významným cílem mnoha poutníků, zejména za úplňku, když sem od břehů Mekongu putují mniši, aby se v chrámu modlili. Odmyslíme-li si chytré telefony a selfie tyče, vypadá to tu stejně jako před deseti stoletími.

O něco níž pod kopcem se památkáři snaží zrestaurovat dolní budovy komplexu, takže občas v ranním vzduchu můžete zaslechnout tupý zvuk kladiv a dlát dopadajících na skály. Mezi ženami, které poutníkům nabízejí obětiny, je i paní Taemová, která vyrábí kytice s kadidlem uprostřed. ➔

KOVODĚLNÍCI

Mezi městem Pakse a plošinou Bolaven stojí u silnic malá železářství, kde místní svého oboru vyrábí nože a mačety, které zde místní využívají k práci. Toto odvětví se začalo vyvíjet v dobách války ve Vietnamu, když místní začali využívat šrapnelů z bomb a vyráběli z nich nástroje. Na Laos padly během tohoto konfliktu dvě miliardy tun bomb, takže o kov opravdu nebyla nouze. Dnes již našťastí pochází většina materiálu na farmářské nástroje z vyřazených aut.

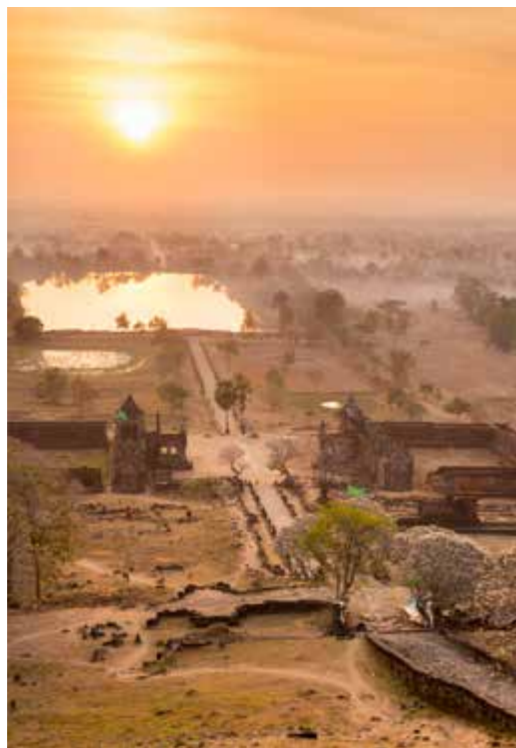

Vesničané z Katu suší maniok nebo juku, jednu z nejběžnějších plodin na plošině Bolaven

NETRADIČNÍ SVAČINA

Zapomeňte na brambůrky a preclíky. Co se týče svačin a pochoutek, Laosané mají mnohem vybíravější vkus. Dopřávají si exotické delikatesy jako smažené cvrčky, solenou buvolí kůži, kachní vajíčka, kostky ztuhlé krve, restované bource morušové, grilované včelí larvy a další bizarnosti.

Aksamitníky patří k posvátným buddhistickým květinám a často se v chrámech používají jako oběti
NAHORĚ: Schodiště do horního chrámu Wat Phu

„Když člověk vyrábí oběti pro poutníky, musí být pečlivý a trpělivý,“ říká, když splétá stonky květin. „Jasně že bychom chtěli, aby byly všechny dokonalé, ale to nejde. I přesto se ale pokoušíme znovu a znovu. Myslím, že je to dobrá lekce pro život,“ dodává.

Pani Taemová i její spolupracovnice pochází ze starého přístavu Muang Champasak, který leží docela blízko chrámu. Před stoletím to byl významný mekongský přístav, pak ale upadl do zapomnění a návštěvníci již o něj obvykle ani nezakopnou. Jeho roli totiž vystřídala silnice číslo 13, hlavní laoská tepna propojující sever s jihem, která se táhne podél protějšího břehu.

I přesto že doprava se z řeky prakticky zcela vytratila, starý způsob života na jejích březích se zachoval. Řeka pořád zalévá rýžová pole místních farmářů, i když během monzunů se Mekong vylévá a okolní nížiny a některá pole doslova potápí. Bez její pomoci by však všechna úroda vyschla. „Tato řeka se chová jako milénka,“ říká farmář Kai Ketthavong, když si na svém rýžovém poli dělá přestávku. „Většinou je na vás hodná, ale někdy vám chce dát lekci. Je to zkrátka tak. Je součástí přírody. Lidé tady žijí tisíc let a dalších tisíc zde určitě zůstanou.“

A pak se Kai vrátí zpátky k práci. Odpoledne se překlene do večera a slunce nad horami začne klesat níž a níž, zbarvujíc hladinu řeky dořůžova. Z nedalekého chrámu se začnou šířit zvuky večerních modliteb a pan Ketthavong se podél rýžových polí vrací zpátky domů, kde ho již čeká večeře.

Na ostrovech

Čím jižněji a blíže ke Kambodži se řeka dostává, tím více se mění její tvář. Z jedné řeky se jich totiž stává několik. Asi 30 kilometrů severně od jižní hranice Laosu se Mekong rozlévá do sítě potoků a přítoků, a vytváří tak souostroví, kterému se v místním nářečí říká Si Phan Don – Čtyři tisíce ostrovů. Většina přítoků je příliš plytká a úzká na to, aby se po nich dalo plout na řádných lodích, takže se tu místní pohybují jen na speciálních dlouhých trajektech a motorových rybářských skifech.

Kolem Si Phan Don dnes spatříte velké lodě jen velmi zřídka, v 19. století to ale bylo běžné. Když tuto oblast kolonizovala Francie, kolonisté chtěli Mekong přetvořit v obchodní říční dálnici, která by propojovala celou Indočínu a upevnila moc Francie v jihovýchodní Asii. Výhodou by též bylo nesmírné bohatství, ke kterému by se tímhle způsobem kolonisté dopravovali.

V cestě jim ale stála malá překážka – hučící vodopád Khone Phapheng, největší v celé jihovýchodní Asii. Je čtyřikrát širší než Niagarské vodopády a jeho průměrný průtok je desetkrát větší než na Viktoriiných vodopádech. Vypadá jako vařící kotol zpěněné bílé vody narážející do rozebraných skal a balvanů. Asi vás tedy nepřekvapí, že žádná loď se přes tento vodopád nedostane. Tato nepřekonatelná překážka proto nakonec velkolepé francouzské plány zmařila. Mekong je zkrátka nezkrotitelný. Inženýři se proto rozhodli vyřešit dopravu po regionu jiným způsobem – postavili 6 kilometrů dlouhou železnici přes ostrovy Don Det a Don Khon. ➔

Vstupní brána před Wat Phu je zdobená rytinami a sochami hinduistických bohů

Ale železnice, kterou zde zkolaudovali v roce 1893, byla tak komplexní a finančně náročná na provoz, že ji v 40. letech minulého století zavřeli. To, co z ní zbylo, je rezavějící lokomotiva a pár zkroucených kousků kolejí. Na ostrovech dnes již žádné vlaky nejezdí. Narazit zde můžete již jen na cyklisty, batůžkáře nebo vodní buvoli, jenž se ochlazují na rýžových polích. Podobně jako v dávné minulosti, i dnes zde netvoří hlavní dopravní tepnu silnice ani železnice, ale řeka.

Vrtošivé proudy jsou sice často nevyzpytatelné, ale pan Jong – rybář a průvodce v jednom – je zná jako svou dlaň a rád vás zavede k vzácným delfínům tuponosým, kteří občas plují po Mekongu. Řeka ho živí již více než 15 let, ale i přesto jí ještě pořád stoprocentně nedůvěřuje.

„Nikdy nevíte, co udělá,“ říká, když na lodi vyplouváme z bočního přítokového kanálu. „Proudy se pořád mění, hlavně když je vlho, když je voda hlubší a proud silnější. Objevují se písčiny, ale kameny leží ukryté pod vodou. Pak se zdá, jako by řeka dělala všechno proti vám. V téhle části roku je ale tichá a poklidná.“

Vypne motor a loď nechá unášet po proudu řeky směrem k delfínům. Je brzký večer a řeka je tak klidná, jak jen může být. Není slyšet žádné zvuky, jen vodu, jak naráží do trupu lodě a vzdálené bučení dobytka. Nízko nad hladinou proletí volavka a usadí se v rákosí na břehu. Její bílé peří výrazně svítí na oranžovějící obloze.

„Pa Kha! Delfín! Zakřičí pan Jong a ukáže k přidi člunu. Pak něco zašplouchá a na hladině se objeví záblesk růžové barvy a ocas. A pak delfín zmizí. „Máme štěstí,“ říká pan Jong. „Myslím, že je to znamení. Řeka je ráda, že jsme dnes tady.“

Pak loď znovu nastartuje a jemným obloukem si to s námi zamíří na Don Khon, za námi jen rozčeřená hladina Mekongu. Nad vodou jiskří světlušky a hladina řeky odráží hořící oranžové nebe. Proud se mění, roční období taky, ale pro lidi, kteří žijí na březích, zůstává Mekong pořád Matkou řekou. ☺

OLIVER BERRY je redaktorem magazínu Lonely Planet. Od cesty do Laosu považuje loď za nejlepší dopravní prostředek na světě.

Pan Jong používá na kontrolování dna řeky dlouhou hůl, která ho upozorní na ukryté kameny a mělčiny

Přes bludiště kanálů u Čtyř tisíců ostrovů pluje vyhlídková loď
DOLE VLEVO: Rybář pan Yeang látá na Don Khonu vlákna svých sítí
DOLE VPRAVO: Místní obyvatelé kráčí přes most mezi ostrovy Don Det a Don Khon

PUSŤTE SE DO TOHO

Laos

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Jak se tam dostat

Nej snadnější způsob, jak se dostat do Laosu, je letět přes Bangkok, například s leteckou společností EvaAir z Vídně (evaair.com). Z Prahy to jde jen s přestupem v Dubaji, například se společností Emirates a dalšími leteckými operátory (emirates.com). Společnost Lao Airlines pak nabízí letecké spojení přímo do Pakse (laoairlines.com).

Víza

Čeští i slovenští občané potřebují na cestu do Laosu víza. Opatřit si je můžete při vstupu do země nebo před cestou.

Měna

V Laosu se platí kipy, ale v hotelech, restauracích a obchodech můžete platit i americkými dolary nebo thajskými bahty.

Kdy cestovat

Nejvhodnější čas na návštěvu je během suchého období od října do dubna, i když v březnu a dubnu je zde opravdu horko. Během období monzunů od května do září

jsou silné deště časté, ale obvykle k nim dochází v noci a díky chladnějším denním teplotám je cestování snadnější. V této době jsou rýžové pole nejzelenější. Problémem však mohou být příležitostné záplavy, takže toto riziko je třeba vzít v potaz.

Kdo mi pomůže s plánováním

Existuje mnoho cestovních společností, které se zabývají jihovýchodní Asii. Jednou z nich je Selective Asia oceňovaná i několika prestižními cenami, nebo slovenská společnost BUBO, která organizuje 14denní cesty do Myanmaru, Laosu a Kambodže. BUBO nabízí v rámci části zájezdu věnovaného Laosu přelet nad Mekongem, plavbu po řece nebo návštěvu Luang Prabangu (bubo.sk).

Další informace

V průvodci Lonely Planet Vietnam, Kambodža, Laos a Severní Thajsko najdete

spoustu dalších užitečných informací (29 € / 719 Kč).

KLÍČ K MAPĚ

- 1 Bolaven (náhorní plošina)
- 2 Khone Phapheng
- 3 Luang Prabang

- 4 Pakse
- 5 Si Phan Don
- 6 Vientiane
- 7 Wat Phu

UBYTOVÁNÍ

- 1 Residence Sisouk
- 2 Říční resort Champasak
- 3 Sala Done Khone
- 4 Kávový resort Sinouk

Naplánujte si cestu

1 Cesta do Laosu je dlouhá, proto je rozumné dopřát si po přiletu alespoň jeden poklidný večer na odpočinek v elegantní **Residenci Sisouk**, krásném rodinném penzionu v centru Pakse, který si drží koloniálního ducha, od původních dřevěných podlah po tradiční laoský nábytek a bar s výhledem na Pakse a Mekong. V přízemí je oblíbená kavárna, která se zásobuje kávovými zrny z náhorní plošiny Bolaven (residence-sisouk.com).

2 Na návštěvu plošiny Bolaven si vyhraďte alespoň jeden den. Pokud cestujete sami, jednodenní výlety si můžete zorganizovat za pomoci místních turistických kanceláří v Pakse. Na prohlídku kávové pražírny vás vezme třeba Khamsone Souvannakhily ve svém bývalém armádním 4WD ze 70. let. Vyzvedne vás v Paksongu, ukáže vám kávové plantáže a na oběd se stavíte u něj doma, kde se podíváte, jak se praží káva. Tento druh výletu si můžete zařídit přes společnost **Mystic Mountain Coffee** (mysticmountain.coffee). Jízda autem je ale opravdu drsná, tak si ideálně sbalte i polštář pod zadek. Noc pak můžete strávit v **Kávovém resortu Sinouk** s prostornými pokoji na kávových plantážích (sinouk-coffee.com).

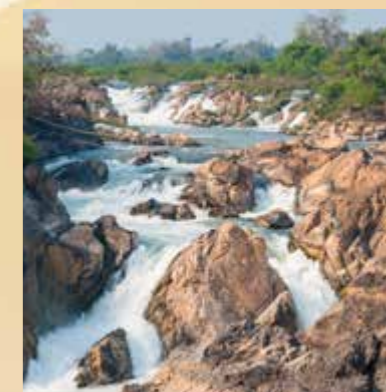
3 Před odjezdem z Bolaven se nezapomeňte stavět u úchvatných vodopádů **Tad Fane** s dvěma kaskádami. Padají přímo v džungli z výšky 120 metrů. Pak vás bude čekat cesta zpátky do Pakse a dál jižně do Champasak – lodí nebo autem, volba je na vás. Lodě společnosti **Vat Phou** nabízejí dvou nebo tří denní plavby na pohodlné lodi s 12 kajutami (vatphou.com).

4 Chrámový komplex ve **Wat Phu** je otevřen denně od 8 ráno do 6 večer. Je zde i malé muzeum, kde je uloženo mnoho významných archeologických artefaktů a soch. Noc můžete strávit v **Říčním resortu Champasak** s luxusními moderními chatkami, s výhledy na Mekong a zahradu s jezírkem a se skvělým nekonečným bazénem (theriverresortlaos.com).

5 Nejscéničtější způsob, jak se dostat ke Čtyřem tisícům ostrovů, je cestovat lodí. Pokud si ale zvolíte silnici, pojedete přes řeku do přístavu v **Pathoumphone** a pak dvě hodiny do Ban Hatsaikhone. Když budete u ostrovů, můžete se vydat na krátkou plavbu kolem nich. Nejčastěji navštěvovanými ostrovy jsou Don Det nebo o něco luxusnější Do Khon, které jsou propojené mostem pro pěší. Nejlepší způsob, jak se pohybovat po ostrově, je nasednout na kola a zajet ke všem významným památkám včetně vodopádů **Li Phi** a **Khone Phapheng**. Pronájem kol na den je levný. Přes ubytování si můžete zarezervovat i výlety lodí, které nabízejí pozorování delfinů. Ubytovat se zde dá třeba v **Sala Done Khone** s rustikálními klimatizovanými pokoji s malým bazénem a restaurací (salalaaboutique.com).

6 Z ostrovů se pak snadno dostanete do Kambodže – leží doslova přes řeku z ostrova Don Khon. Pokud ale chcete zpátky domů, nejlepší je vrátit se do Pakse (150 km) a letět od tamtudy do Bangkoku. Cesta autem zabere přibližně 3 hodiny.

Kai Kethavong na svém rýžovém poli na úpatí hory ve Wat Phu